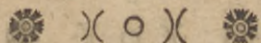

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Wein-Monat; de Danske om Sæde- eller Lillie-
Maaned, och de Swenske om Slagte-Månad.
Desafen wet hwar och en bonde i Tingstad.

Annars är October-Hästen, som med besymmer-
liga ceremonier ofrades åt Krigs-Guden, äfwen så
märkelig i Romerska handlingarna, som October-
Sällskapet i Engelska Stats-Historien. Detta up-
kom i London år 1711, och bestod af åttifillige ledamö-
ter i Parlamentet, samt andre Adelsmän, som sällas-
de sig tillhopa på följande sätt. En gång alla wecker
kommo de ordentligen tillsammans på Källaren Römer,
blefwo där til klockan 11, drucko ej annat, än October-
öl, och gjorde aftal med hwar annan, at ingen tjenst
antaga wid Hofwet, utan förblifwa Independenter.
Deras antal wärte til 130 eller 140 personer. Men
sedan då warande Stats-Secreteraren gifwet sig jäm-
te andre Hof- Betjenter til dem, och uphäfwet sig til
deras Präsidet, insunno flere sig från Hofwet, hwar-
igenom hela Sällskapet omsider skingrades. Om detta
Partiet hört antingen til Torrys eller Whigs, kan bäst
inhemtas af Strimesii anmärkningar öfwer 1723 års
Posttidningar, s. 146, 161, samt Hübners Staats- und
Zeitungs-Lexicon, s. 2188.

Småsafer.

Perilla swor helt ond och wred;
Min sann jag skal på Walen fara:
Ty Glora kommer ju dit med.
Jag, på min ära, ej kan vara
I hånnes sällskap en minut.
Perilla stäms, at jag påminner:
Där dygdig Glicka sällskap winner,
En rangsjukt Nymph bör töras ut.

N:o 46.

Götheborgska

Magasinet.

Den 12 November 1759.

Widare Förfättning af Karrebys Historia.

7. §. Den andre Evangeliske Pastor kallades Herr
Dolle eller Tollerus. Han kom til Pastoratet år 1540,
och förestod det, med söga större roslighet, än den förr
omtalte, uti 20 år. De uprörda sinnen hade redan
något saktat sig uti sin blinda iswer, at de woro billi-
gare; men de lemnade ej heller honom utan försök med
ända stämplingar, af hwilka jag wil förnämligast om-
tala, huru han år 1544, då landet blifwet af mycket
regn ofruktbart, hade den olyckan, at genom et upror
blefwoas några wecker ur Gället. At förgylla denna
gärning; återopades de försakade Helgonen, under
hwilkas skydd hela Församlingen blomstrat i sällhet.
En sådan ogudagtighet förtjente, wid deras domstol,
ej mindre än så swåra påföljder. At ej längre dyrka
belåten, war ju intet annat, än at uppenbarligen wan-
bedra de sälla själar, hwilkas gällande förböner gjort
all deras forna lyksalighet.

Öfwerheten insatte Tollerus åter i sin wärdighet,
och någre straffades för sin djerfwa tiltagsenhet, med
hwilken de utöfwat upror både mot Gud och sin laglige
Konung. I sedesmindre kunde säret härigenom ej så
fullkom-

fulkomligen låkas. Många hemligen misnöjde fullnos ibland hopen, som sökte efter tillfälle, at låta en eld utbrista, hwilken låg illa fördold under sin aska. Hwad desse efterletade, räcktes dem ändteligen, när Herr Zolle trädde uti gifte med en hustru, som sedan blef honom otrogen. Ty olyckan är, som det säges, aldrig ensam. Detta weste alle misnöjde, at anwända til sin fördel, farande ut med försmädelser mot Läraran, som wore hon wällande til en förargelse; genom hwilken en ny resning upkom. Påfölgden blef likwäl ingen annan, än at wår Zollerus nödgades för all sin tid föra liter inkränktere lefwerne. Genom flitig läsning, under sin öfriga lefnad, steg han til en ansenlig lärdoms högd. I synnerhet winlade han sig om renlärigheten, för hwilken han mycket ansågs hos alle sine grannar. Commendanten på Bohus, Tage Ottonis Tot, anmodade honom, at ofta prädika på Fästninggen, i ställe för den gamle Herr Stephan, som ännu war Kyrkoherde uti Konghell, och med darrande kropp afbidade sin förwandling.

8. 5. Häruppå fick Herr Nicolaus Munch Herdestafwen i Karreby. Den Påwiske lärans anhängare tego under hela des lefnad stilla. Intet swärmeri, intet buller, betog honom säkerheten; utan åhörarne afförde med nöje sin lärare. Förtroendet steg dem imellan på ömse sidor, under hwarjehanda glädjebemgelsor öfwer en så hugnelig förändring. Af naturen war denne Herden begåfwad med upmärksamma sinnes egenskaper, hwarpå jag har några synnerliga wordermålen. Eric Jöranson Zegel berättar ganska litet, uti sin Historia om Konung Eric den fjortonde, angående de twänne belägringar, som Bohus-Fästning, under

under des regering, eller åren 1564 och 1566, utstod. Ja, han talar om den sebnare, likasom tvåhogsen, antingen hon sig tildraget eller ej. Häremot har Herr Nicol. Munch, uti efterlemnade papper, til fågenesam underrättelse, författat en beskrifning om dem bågge, med tillagda berättelser om åtskilliga händelser, hwaraf historien winner ljus. Den förra belägringen stredde uti Februarii månad 1564. De Swenskes anförrare nämnes, tillika med selswa (a) manifestet. Han har och fåst en utomordentelig upmärksamhet på rörelserna, så wida han räknat elden, eller huru många dageliga Stott afbrunnet til de Swenskes och Danes heder. Wid samma tillfälle nämner han om en hifselig mörsare, som de Swenske förde med sig, när de kommo tågande från Gråsnäsiske trakten. Denne war af så ofantelig storlek, at någre mån kunde sitta i honom. Detta obäneliga kruthorn het Skägga, och höls uti sådan wördnad, at et rim gjordes til des åminnelse af detta innehåll:

När Skägga kommer at gnägga,
Då resta sig murar och wägga.

Alfwen wid gamla Lödese, som då war tilfrusen, förforsakade, at många stora förslag blefwo til intet. Iden hade icke den styrkan, at han kunde bära en så owanlig tyngd; utan brast i stycken wid öfwerförflen. Mörsaren blef härigenom förlorad, åtminstone obrukbar för långa tider, emedan han fastade sig i watnet, där alfwen war djupast.

Andra

(a) Om dessa och flera interessanta saker torde närmare underrättelse bekommas framdeles i Disput. om Konghell.

Andra belägringen, hwilken tog sin begynnelse den 23 Martii, och slutades den 1 May 1566, undan gick ej heller wår Häfdateknars ögon. Han beskrefwer hånne med ej mindre laggränhet, än den förra, och låter wåsförtjenta loford inflyta för Commendanten på Bohus, Herr Janus Holigeri Ulfstand, hwilken under hela belägringen aflade det ena prof af tappret efter det andra, och använde all sin styrka till att försvara Fästningen: hwilket ock lyckeligen skedd, ehuru nödwändig en stälig dagtingan syntes ofta wara. Under dessa oroligheter led hela landsorten, och i synnerhet Kommelanda Söken, till ägodelar och Fog, hwarigenom södwestra delen står ännu nästan naken. Före dessa belägringar, kläddes de berg och bergsryggar, som hafwa namn af Fontin, med det härligaste präal af gröne Granar och Tallar; hwilka dels af fiendens nedhöggos, dels upbrändes.

Hwad öden Bohus-Fästning undergått af dessa och följande belägringar, med mera därtill hörande, kan läsas uti min otrykta Disputation om Kongälf och Bohus-Fästning, hwilken sednare beskrefwes till sin första anläggning och flytning in på närwarande ställe, med belägringar, Commendanten och annat.

9. S. Följer i ordningen fierde RyrkoHerden, Herr Christiernus Christierni, som trädde till Pastoratet år 1574. Det är besynnerligt, at denne mannen icke allena ägde god helsa under hela sin lefnad, utan ock bragte den till 140 år. Det står skrifwet om honom, huru han blef i sit 90 år flyttad till Kommelanda från et mindre Gäll, hwilket han förestädt uti 40 år; hwar efter han lefde hos sine sidste ähörare uti 50 år med en helsa, som tilstodde honom, at sjelf uträtta alla sit ämbets

betes göromål. För sin höga ålder ansågs han af alle, såsom et widunder; och sjelfwa dess åsyn wörde andra människor till en wördnad, som swarade mot ären. Af Församlingarne älskades han med en kärlek, som näppligen har sin like; hwar till hans intagande egenfäpner bidrogo det mesta. Commendanten på Bohus, Herr Steno Malteson, gjorde honom den hedren, at ej sällan aflägga hos Presten sit besök. Något före sin infallande död, antwardade han Pastoratet till sin Någ och Esterträdare, Herr Janus Laurentii Daal, förbehållande sig allena någon del af inkomsterna. När han här om anstaltat, flyttade han till Karaby, där han ändade sine dagar år 1627.

Denne gamle Patriarchen utstod mycket af de Swenske år 1611, då Konung Carl den niendes död inföll, och en stor hop af krigsfolk öfwer-swimmade Bohuslän, under anföraren Janus Holigeri, brännandes up någon tid före Julhelgen samma år det gamla Konungalädet Konghäll, hwilken ryktbare Stad war då för tiden belägen, där Castelle-gården står, och flyttades sedan under Bohus-Fästning, at därigenom winna något försvar; men blef där up på afbränd år 1676, under första Gyllenlöwiska belägringen. Och af denna öfta är Staden Kongälf upwuxen, hwilket jag får nämna i parenthesi, med den ounbärliga tillsats, at man efter så grundförderweliga öden icke kan undra öfwer Stadens aftagande tillstånd i sednare tider. En lika olycka öfwer-gick då hela landet in till Uddewalla Stad, förorsakad af det Swenske kringströfwande krigsfolket, som härjade och upbrände alla de byar och gårdar, som det nålkades: hwar af friget bekom namn af

af Brännefejden. Detta alt är widlyftigare be-
frifwet uti Disputationen om gamla Konghell.

Widare utdrag af Gref Schastburys be-
kanta bok.

Innan jag inlåter mig häruti, wil jag hos Eng-
elska Nationen förbehålla mig, at de fälla samma opar-
tiska omdöme om mit utdrag, som jag om hselwa opar-
tiska Författaren har, i mit tycke, målat wål; men Por-
traitet rörer ej Engeland endast, utan hela Europa.
Herr Grefwen har det ädelmodet, at ta sig hselw, och
därmed slå andra. Men huru ser hselwa mälning-
gen ut?

Sedan Författaren ritat af Englands herfande
feder och tankesätt, upwiser han den bedröfweliga på-
fölgd och werkan, som flyter ur förromrörda källa.
Folkets inre styrka lider akraförst igenom så förderf-
wade feder och tankar. Sjelfwe Generalerne läsa in-
ga andra historier, än dem Awisorna innehålla. Okun-
nigheten intager förnämsta rummet i våra Politiska
Församlingar, och wilsfarelsen drar af med flesta rö-
sterna. En ungdom utan försarenhet åger högsta
ljudet; et ljud, som utmärker den obändigaste wä-
samhet, blandad med galnaste lögen och apespel. Om
framgången af Engelska wapnen beror på deras dug-
tighet, som hafwa befålet; så spår Herr Grefwen sin
fädernesland en snar olycka (b). Ty upfostrade i en
schola, som styres af säfånga och öfwerflöd, kunna de
ju icke utom et underwerk hinna til den wisshet, som

(b) Nyare wedermålen tyckas ej stadfåsta denna spådom.

orne frigsbuffar innehade: hselst i en tid, då förwir-
ad smak och onyttiga gåfwoor, äro intet mindre än
underlige för hjeltar, som tråda mera genom gunst,
än personliga förtjenster til nyppersta ärotrappan.

En lika skadelig werkan af förskända feder sprides
i Engelska belåsenheten: och Presterskapet får wid
dessa tilfålle sin dryga del. Denna kropp är nu blifwen
nyttig för Kyrkan, och föragtlig i hselwa odygndens
och okunnighetens ögon. Engelska Presterskapet har
allika förlorat all högagtning, och sin del i regeringen.
En wijß Tutor lyckönskar fördenkul Nationen. Herr
Grefwen suckar dåröfwer, förwiffad, at landet wore
mera hedrat hos utlåningar, om Presten och Chri-
stendomen wore mera wördad af Engelandaren. Imed-
werid hade ståndet ingen orsak at rodna för sin ringa
anseende, om det hölle sig troget wid sin pligt och skyl-
dighet. Det kunde snarare skrya dåras, at det wan-
bedras endast af säfångeliga och förargeliga själar,
hwilkas bifall hela Europa föragtar. Men olyckan är,
at man förebrår med sanning Engelska Presterskapet,
huru det låtet sig intagas af tidernas misßbruk, och
almånnas smittan, hwilket det borde med ståt och ef-
ferdöme förwisa. Sedan Presterne blifwet moden un-
bergifne, och sunget i samma Ton, som den öfrige ho-
pen, hafwa de förlorat sin ärewördighet. Folket i
flora werlden går icke mer i Kyrkan, sedan Prester äro
med i alla våra nögen, i alla lek- och spel-partier.
Huru wil man wörda som Theologuer män, som al-
drig fördjupat sig i heliga kunskaper, som sållan öppna
de gamlas årliga arbeten, och som swåriligen taga de
nyares wisshet ur första handen, utan antingen ur ut-
drag eller öfwerfåningar?

Från så snöplig målning af Engelska dugligheten, går Författaren til Nationella styrkan. Skydsanden blifwer nog swag, där en wektlig lefnadsart utbreder både öfwer kropp och själ den matthet och nedriga måfende, som gör wåre skuggerådde och gemene wåderhuggare, jag tör icke säga karlar, ödtände. Låckerheten och öfwerflödet sätter dem ur stånd, at utstå minsta beswår, eller at förswara sig wid öfwerhängande fara. Jag wil ej tala om den låga, som brinner hos segrande hjeltar: en sansfärdig nit nöger sig, at förswara fäderneslandet, och Himmalåran gör detta til en skyldighet. Men orron, som herskar i wåra tider, wårswar idel hundswottar och poltroner. Det ädla hoppet, som utwidgar stora själar, stingras och fördrifwes af de egudagtigas illa stinkande röfwärk: och människor komma snart under samma nummer med få både til mod och tankar om oddeligheten.

Hedren lærer ej wara starkare driffjäder, än lusten at förswara fäderneslandet, så länge de förnämste Officerarnes ärolystnad går endast ut på en högdragen täflan uti ståt och säfånga. Skulle någon wanheder tilfogas dem i denna puncten, tänder hedren utantwifwel up en farlig låga; men som släckes uti en Duel. Någon torde säga, at de många selsmord, hwarpå England ej lider brist, äro där som i Gräkeland och Rom tydeliga wedermålen af mod, och goda underpanter, som förfätra hela försvarswerket. Men de Romare, säger Herr Grefwen, togo lifwet af sig, efter en förlorad bataille: Engelländaren efter et tappat spel. De gamle kämpar genombårade sig, när de mindre underhållet fäderneslandets heder. Engelsmannen hånger sig, när han ej wågar up på beursen. Skade, at papperet ej kan fördraga alla återstående insfall.

Swad Nytt i Staden?

Den 12 November 1759.

Kundgörelser.

Om någon resande til Stockholm behagar med sig föga en låda med Böcker, emot betalning, åstundas honom underrättelse uti lands-Contoiret härstädes.

Den 13 dennas eller i morgon, klockan 9 före middag, börjas Auctionen uti Herr Gröns hus på Kongs-gatan, då selswa Huset, samt allehanda Silfwer, Ten, Messing och Koppar, jämte Järn- och Trå-Husgeråd, som Sång- och ynkkläder, Glas och Porcellaine, m. m. komma at försäljas.

Iskällaren wid Kongsporten är til köps, och om priser säas underrättelse hos Boktryckaren lange.

En Fransk, och således ojämsförlig, Phaeton står at erhållas för 250 Dal. Smt, och beses på ort och ställe, som jag förbehåller mig at säga.

Hos Snidkaren Dymke, boende på Magasinsgatan wid Reparebanen, finnes til köps et fullkommet och wäl inrättat MasurSkåp med lådor, samt en för Fruntimmer beqwämlig Birau af Alm, altsomman för billigaste pris.

Äter är en Knåhund utslupen, och förorsakar mig mindre beswår, än en liten Ägarinna sorg. Han är rödbrun til färgen, och om man undantager des hwita fletter, rymmer han aldrig mer. Ehuru man önskar, at denna saknad måtte blifwa för Ägarinnan den största, hoppas man likwäl, at någon upträcker rymningen, och förer honom med tjenliga medel til sit Boställe, hwilket